

Τάσος Δενέγρης

‘Ο Γιωργοθανάσης

Παίρνω ταξί άπ’ τήν Πλατεία Πλαστήρα γιά νά πάω στή μάνα μου. Είναι μεσημέρι κάνει ζέστη πολύ 38^ο κι ό ταξιτζής κοντά εξήντα πέντε, νευρώδης καί σιωπηλός. Ένας Έλληνας Roy Bean. Είχαμε σχεδόν φτάσει καί δέν είχαμε ανταλλάξει ούτε λέξη όπότε αυτός γυρνάει ξαφνικά καί μου λέει.

— Έγώ μένω στόν Πειραιά, κύριε. Η γυναίκα μου όμως είναι από τή Ρούμελη. Θα σάς διηγηθώ κάτι πού συνέβηκε προχτές στους δικούς της. ‘Ο τάδε θεός της | καβαλάει τίς προάλλες τό γάιδαρό του γιά νά πάει στήν εκκλησία. Αύτά συμβαίνουν σ’ ένα χωριό τής Εύρυτανίας κι ό άνθρωπος είναι 74 χρονών. Έκει πού προσπαθεί νά τόν καβαλήσει σωριάζεται σέκος. Καρδιακή συγκοπή λείι ό γιατρός. Κλάμα ή γριά του, κλάμα κι οι κόρες του, τά συνηθισμένα. Η μιá του κόρη, ή μεγάλη, δέν παραδέχεται πώς πέθανε από συγκοπή έχει ιδέα πώς τσακίστηκε.

Έχουμε φτάσει στό μεταξύ στό πρατήριο βενζίνης καί πρέπει νά κατέβω. Σταματά τό αυτοκίνητο στήν άκρια του δρόμου καί συνεχίζει.

— ‘Ο γιός του Έρου μένει στήν Άθήνα. Του τηλεγραφοϋν λοιπόν πώς ό πατέρας πέθανε. Παίρνει κι αυτός τ’ αυτοκίνητό του καί φούλ γιά τό χωριό. Φτάνει καί δέν προλαβαίνει τήν κηδεία τρέχει στό σπίτι τούς βρίσκει νά τρώνε παξιμαδάκια, ρωτάει πώς πέθανε ό Έρος, του λένε, σκοτεινιάζει, βγάζει ένα κουμπούρι καί σφίγγοντας τίς μασέλες τραβάει στό περιβόλι καί πυροβολεί τό γάιδαρο πού βόσκει πιό κάτω άνύποπτος.

Άγριο νά πυροβολείς έξ επαφής τό γάιδαρό σου. Δέν είναι δά καί κανένα πετεινάρακι νά τό βάζεις στό τσιμέντο καί νά τό σφάζεις. Έκτός όμως άπ’ αυτή τήν άγριότητα τήν όποια δέν έχω τό δικαίωμα νά κατακρίνω μιás καί μεταξύ των ανθρώπων ύπάρχει πολύ μεγαλύτερη, τό μυαλό του ανθρώπου, κύριε, μπορείτε νά μου πείτε πώς λειτουργεί;

Τόν χαιρέτησα καί κατέβηκα ένώ άκούστηκε τό φαρδύ του γέλιο.

Θέλω νά πω κι έγώ μιá ιστορία μέ τή σειρά μου. Γιά ένα πρόσωπο ύπαρκτό πού πρίν 30 χρόνια ζωντάνευε μιá γειτονιά μέ τήν παρουσία του, κέρδισε, άν όχι τό σεβασμό γιατί ποτέ δέν άναζήτησε κάτι τέτοιο, τήν άγάπη όσων τόν γνώρισαν κι ακόμα κατάφερε, τίς κοροϊδίες των άλλων γιά τό σακατεμένο του πόδι νά τίς μετατρέψει σέ περιέργεια πρώτα κι ύστερα σέ θαυμασμό άνεπιφύλακτο.

‘Ο Γιωργοθανάσης ήταν από κείνα τά πλάσματα πού σου δίνουν τήν ύποψία πώς τό καλό καί τό κακό είναι δύο έννοιες άξεδιάλυτες συνυπάρχουσες καί συμπλεκόμενες ήταν λοιπόν αυτός ό Γιωργοθανάσης ένα παιδί 6 χρονών πού φαινόταν 4, φαινόμενο άλλωστε συνηθισμένο γιά τά πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, όπου λίγο πολύ τά παιδιά δείχναν τά σημάδια τής στέρησης, άποτελεσματού φριχτού πολέμου.

‘Ο Γιωργοθανάσης περνούσε τή μισή του ζωή στό σπίτι καί τήν ύπόλοιπη στό στενό.

Ήταν όμως άλλα χρόνια κι ή γειτονιά έχει μεταμορφωθεί. Σήμερα οι Άμπελόκηποι είναι μιá κοινή κοινότατη συνοικία των Άθηνών, κεντρική μπορεί νά πει κανείς. Τότε έξω άπ’ τίς μονοκατοικίες των ευπόρων κήποι μέ τριανταφυλλιές πού κάποιος τίς πότιζε τ’ άπόγευμα κι άδεια οικόπεδα μέ τσουκνίδες καί κανένα ξεροπήγαδο πού καί πού στομωμένο από μεγάλες πέτρες. Μέσα στή γειτονιά ό συνοικισμός του Κουντουριώτη κι ή προέκτασή του οι παράγκες πού πιάναν καί τά 2 πεζοδρόμια τής Λεωφόρου Άλεξάνδρας, άπ’ τή μεριά του Παναθηναϊκού δηλαδή κι άπέναντι μέσα

στή Λαϊκή αγορά.

Τό στενό ήταν ένα αδιέξοδο μακρύ κάπου 60 μέτρα της οδού Βουρνάζου καθώς την κατεβαίνεις απ' τή Λεωφόρο 'Αλεξάνδρας προς τό Μαιευτήριο τής "Ελενας. 'Εκεί μέσα, τέλη του 1944, λίγο πρίν φύγουν οί Γερμανοί ήρθε και κατοίκησε ή οικογένεια 'Ασλάνη, κι ή παρουσία τών νεοφερμένων έγινε γρήγορα αισθητή. 'Ηταν 6 άτομα και πιάσαν τό δεύτερο σπίτι του στενού εκεί πού παλιότερα έμενε ή κυρία Καψιμάλη απ' τή Ναύπαχτο πού καλογέρευε στό σπίτι της χωρίς ν' ανηκει σέ μοναστήρι.

Περίεργη οικογένεια. Είχαν κατέβει απ' τό Καρπενήσι, ή μάνα, τά 3 παιδιά και ή θείτσα. Μέτριος στό ανάστημα και μετρημένος ό πατέρας. Μικρό μουστάκι. 'Ολόκληρο τό σουλούπι Σαρλώ ή Γάλλος μικροαστός του 1939 άκροδεξιός. Σαρανταπενταρής. 'Η μάνα νεότερη άρκετά. 'Ισως 34. Μεγαλόσωμη, γλυκιά και λίγο μαραμένη. 'Η 'Ηρώ τό μεγαλύτερο απ' τά παιδιά, 7 χρονώ καστανή και μεγαλόσωμη. 'Αμέσως μετά, έρχόταν τό άγόρι γύρω στά 6 κι ή μήτη του έσταζε νερό. Νεράκι καθαρό πού κόλλαγε μεταξύ μύτης και πάνω χειλιού. Τό πόδι του τό δεξί ήταν καχεκτικό και λίγο διαστρεβλωμένο. Του φόραγαν σίδερα. Τέλος, ή μικρή: Ξανθιά, πολύ χλομή, άσπρη πές. Τήν έλεγαν Δανάη.

'Υστερα ήταν κι ή θείτσα: 'Ακαθόριστη ήλικία μπορεί 45 μπορεί και λιγότερο. Στο πρόσωπο άσκημη όχι αντιπαθητική. Κακοτράχαλη είναι ή λέξη. Τρομερή ενεργητικότητα, εύκίνητη, τριγυρνάει ξυπόλητη μέσ στό χειμώνα, φροντίζει για όλα. Μαζεύει τά παιδιά, μιλάει μέ τούς γείτονες, ψωνίζει στή Λαϊκή αγορά κι όπως μαθεύτηκε άργότερα ξενόπλενε, όχι όμως σέ σπίτια τής γειτονιάς, κάπως μακρύτερα. 'Ηταν άδερφή του πατέρα τήν έλεγαν Εύριδίκη κι έπρεπε νά ίσορροπήσει τήν αδράνεια τής μάνας πού καμιά φορά, άργά τ' απόγευμα τήν έβλεπαν άκίνητη πίσω απ' τό τζάμι πού συνήθως έμενε κλειστό νά ρεμβάζει μέ άνειπωτη γλώσσα.

'Ο νεαρός 'Ασλάνης έστεκε σχεδόν μόνιμα στήν ξύλινη πόρτα του νέου σπιτιού τους. Τόν πρώτο καιρό εξαφανίζόταν μόλις ξεμύτιζαν άλλα παιδιά. 'Αργότερα έμενε. Παρατηρούσε τό παιχνίδι τους μέ ενδιαφέρον δέ φαινόταν όμως νά συμμετέχει. Για νά πούμε τήν άλήθεια κανένας μέχρι τότε δέν του φέρθηκε μέ κάποια λεπτότητα και καλοσύνη.

"Ενα απ' τά συνηθισμένα γεγονότα ήταν και τουτο:

Παίζουν δίτερμα κι ό Μάκης ό Γουζούσσης ντριπλάροντας 2 αντιάλους και φτάνοντας στό ύψος εκείνο του στενού όπου ό μικρός 'Ασλάνης σάν στρατηγός μέσα στά σίδερα στημένος στό πεζοδρόμιο κι άκουμπώντας μέ τό χέρι του στόν τοίχο για νά ίσορροπήσει, του πετάει τή μπάλα στό στήθος μέ φάλτσο κι επί τόπου βγάζει επιφωνήματα όπως έτοια:

—'Ει ρέ στούρνε.

—'Ωιμανούλα μου!

Ταυτόχρονα και σάν νά τόν είχαν κουρδίσει ό δίδυμος άδελφός του Μάκη ό Κούλης Γουζούσσης έριχνε ένα τσιριχτό γέλιο κι όχι τόσο για τό περιεχόμενο αυτών των επιφωνημάτων του άδελφού του όσο γιατί επικύρωνε τήν τελειότητα τής μιμικής του. Στήν πραγματικότητα τά επιφωνήματα κρύβαν ένα μικρό δράμα, όπως θά δούμε.

Μέσα στή χρονιά 2 άτομα άκόμη προστέθηκαν στήν οικογένεια. 'Ο Μένιος 25 χρονών κι ή άδελφή του ή Μάχη, 1 χρόνο μεγαλύτερη. Κι οί δύο άδέρφια μικρότερα τής μάνας. 'Ο Μένιος κάπου 1,84 ψηλός, μεγάλο κεφάλι, βαρύ πηγούνι, περπάτημα μονοκόμματο. Σοβαρός. Φοιτητής τής Νομικής. 'Εκείνη φοιτήτρια τής Φιλολογίας. 'Επίσης πολύ ψηλή. 'Η όμιλία της άδέξια χαιδευτική και τραχιά. Τήν εντύπωση τήν άποκόμισα απ' τήν προφορά της τόν τόνο τής φωνής της και τήν καθαρεύουσα πού μιλούσε. Τό γενικό αποτέλεσμα τής κουβέντας της ήταν άρνητικό. Φωνή και όμιλία ήταν τό άδύνατο σημείο της. "Εμοιαζε μέ γυναίκα πού λικνίζει τίς κοκάλες

της μέ μεγάλη θηλυκότητα. Ἡ γοητεία τῆς Μάχης βρισκόταν ἀκριβῶς ἐκεῖ, στὸν τρόπο πού περπάταγε. Λικνίζοντας τοὺς γοφούς. Κι ἡ κίνηση ἀργόσυρτη κυκλική καθὼς μάλιστα ἔσπερνε κάπως τὶς τορνευτές γάμπες τῆς μέσα σὲ ἀβοηγες γιὰ τὴν ἐποχή νάυλον κάλτσες. Φοροῦσε συνήθως παπούτσια κρέπ. Χωρὶς τακούνι.

Ὁ Μένιος, δίχως νὰ ἐπεμβαίνει στὰ καθήκοντα τῆς θείτσας πού μέ μανία, στὸν τρόπο, καὶ ἀφοσίωση στὴν ἐπιτέλεση τοῦ σκοποῦ, συνέχιζε νὰ κυνηγᾶει τὸ μικρὸ μόλις ἔκανε αὐτὸς δειλά δειλά καμιά προσπάθεια νὰ κατέβει τὸ πεζοδρόμιο καὶ ν' ἀπομακρυνθεῖ λιγάκι, ὁ Μένιος λοιπὸν προστέθηκε κι αὐτὸς στὸ μηχανισμό τῆς καταπίεσης. Ποτὲ βέβαια δὲ θά καταδεχόταν νὰ βγεῖ στὸ δρόμο καὶ νὰ τὸν φωνάζει. Ἡ θείτσα ἔκανε τὴ δουλειά, ἐκεῖνη μάλιστα τράβαγε καὶ μέ σπρωξιές τὸν ἔμπαζε μέσα. Σὲ 3' λεπτά ἀκουγόντουσαν οἱ οἰμωγές τοῦ μικροῦ Ἀσλάνη τὴν ὥρα πού τὶς ἔτρωγε ἀπ' τὸ βαρὺ χέρι τοῦ θείου Μένιου.

— Ὡι μανούλα μου!

Κι ἦταν ἀκριβῶς αὐτὲς πού ἐμιμόταν ὁ Γουζούσας.

Κάποτε ἔσπασε ὁ πάγος, ὁ Ἀσλάνης ξεθάρρευε κι ἀποφάσισε νὰ κατέβει τὸ πεζοδρόμιο καὶ νὰ μπλέξει μέ τ' ἄλλα παιδιὰ. Ἦμουν ὁ πρῶτος πού μίλησε μαζί του. Ὅταν τὸν ρώτησα πῶς τὸν λένε μοῦ εἶπε μέ σοβαρότητα καὶ τονικὴ ἀκρίβεια.

— Εἶμαι ἀβάπτιστο.

Ἐνῶσα μιά λύπη ὀλοκληρωτικὴ σάν νά' χε κατέβει ὀμίχλη καὶ νά' χε κρύψει καὶ σπῖτια καὶ δέντρα κι ἀνθρώπους. Τὸ ὀπτικό-μου πεδίο θόλωσε γι' αὐτὸ τὸ οὐδέτερο πού ὑπῆρχε στὴ φράση του, — εἶμαι ἀβάπτιστο.

Ἐκεῖνος μᾶλλον ἐννοοῦσε «εἶμαι ἀβάπτιστο παιδί» συμφωνοῦσε λοιπὸν ἡ μετοχὴ του μέ τὸ οὐσιαστικὸ, ἐνῶ ἐμένα τὸ ἀβάπτιστο τὸ σύνδεσα μέ τὸ ἀβοήθητο καὶ τὸ ἀμετάκλητο.

Ἐβγαине κάθε μέρα. Ἐπαιρνε μιά μπάλα κι ἔτρεχε πίσω τῆς σάν μεθυσμένος μέ τὸ καχεκτικὸ του πόδι νὰ διαγράφει τροχιές, πολλές φορές κλότσαγε τὸν ἀέρα καὶ γέλαγε δυνατά. Τὰ παιδιὰ τὸν φώναζαν Γιωργοθανάση γιατί αὐτὸς τοὺς εἶπε πῶς δταν βαφτιστεῖ θά τὸν βγάλουν ἢ Γιῶργο ἢ Θανάση μέ περισσότερες πιθανότητες τὸ Γιῶργος.

Στὸ τέλος τοῦ χρόνου ἡ οἰκογένεια μεγάλωσε κι ἄλλο. Αὐτὴ τὴ φορά ὁ καινούριος δέν ἦρθε ἀπ' τὸ Καρπενήσι ἀλλὰ βγήκε ἀπ' τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας. Ἦταν ἔγκυος λοιπὸν, γι' αὐτὸ δέν ἔβγαине ἔξω καθόλου.

Μάθαμε πῶς τὴ μάνα τὴν ἔλεγαν Ἀφροδίτη. Ὅλη ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία μαζεύτηκε στὴν οἰκογένεια. Ἀφροδίτη—Ἡρῶ—Δανάη—Ἀνδρομάχη—Εὐρυδίκη καὶ τὸ ἀβάπτιστο. Παγανιστὲς ὤρειες κατέβηκαν κι ἐπὶ τῆς κυρίας Καψιμάλη τὸ ἀντρο αὐτὸ τῆς Ὀρθοδοξίας.

Κι ὁ καιρὸς περνοῦσε. Οἱ ἀνθρώποι προσπαθοῦσαν νὰ φᾶνε νὰ ντυθοῦν καὶ νὰ ζεσταθοῦν, ὅσα στερήθηκαν τόσα χρόνια. Τὸ κίνημα ἄφησε τρύπες στοὺς τοίχους δέν ἄφησε ὅμως πολιτικὰ μίσση στὴ γειτονιά πού πῖο δυνατὴ ἀπ' τὶς ἰδεολογίες, σκέπαζε τοὺς δικούς τῆς μ' ἓναν προστατευτικὸ κλοιό.

Ὁ ἀστυφύλακας λόγου χάρι Διονυσόπουλος ἔμενε μέ τὴ γυναῖκα του στὸ πρῶτο σπῖτι τοῦ στενοῦ πού ἀνῆκε στὸν Κιτσικόπουλο. Συγκεκριμένα κατοικοῦσε τὸ πίσω δωμάτιο. Τοὺς χώριζε ἡ αὐλὴ καὶ στὸ κυρίως σπῖτι ἔμενε ὁ Κιτσικόπουλος. Συνταγματάρχης τοῦ ΕΛΑΣ Χαλκίδας. Ἀρχές τοῦ 1945 ὁ ἀστυφύλακας Διονυσόπουλος κατάθεσε πῶς σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ κινήματος ὁ Κιτσικόπουλος δέν εἶχε ξεμυτίσει ἀπ' τὸ σπῖτι του κι ἔτσι κανένας δέν τὸν ἐνόχλησε.

Ἡ οἰκογένεια Ἀσλάνη ὅμως ἦταν μικρογραφία τῆς διχασμένης Ἑλλάδας. Ὁ θεῖος κι ἡ θεία τοῦ Γιωργοθανάση ὁ Μένιος κι ἡ Ἀνδρομάχη ἦταν ἀριστεροί. Ὁχι κομμουνιστές. Σοσιαλιστές. Ἀρχηγός ὁ Σβῶλος. Ὁ Μένιος μάλιστα ἔγραφε στὴν ἔφημερίδα τοὺς τῆ ΜΑΧΗ. Ἐθνικόφρων παράταξη στὴν οἰκογένεια ἦταν ὁ Σεραφεῖμ. Δέν τὸν ἀναφέραμε πρωτύτερα γιατί δέν ἔμενε μέ τὴν οἰκογένεια. Ἦταν ἀρχηγός καὶ προστάτης νομοθέτης καὶ δικαστής τῆς. Θεῖος κι αὐτός ἀπ' τὴ μεριά τῆς μάνας ὅπως κι ὁ Μένιος κι ἡ Ἀνδρομάχη.

Ἐρχόταν συνήθως Κυριακὴ στίς 5 τ' ἀπόγεμα. Πανύψηλος 1,87 περπάταγε σάν νά ἔχε καταπιεῖ μπαστούνι εὐθυστενῆς κοιτάζοντας λές τὴ στέγη τοῦ μικροῦ σπιτιοῦ στό τέρμα τοῦ στενοῦ κάνοντας θεόρατα βήματα καὶ κουνώντας ἀλύγιστα τὰ πολὺ μακριὰ χέρια του καθὼς περπατοῦσε, μοῦ θύμιζε τὸ στρατάρχη Γουέιβελ πού τὸν εἶχα δεῖ στά ἐπίκαιρα τοῦ κινηματογράφου νά παρακολουθεῖ μές στά κυάλια του τίς κυκλωτικές κινήσεις πού κάναν τὰ γερμανικά τάνκς ὀδηγημένα ἀπ' τὴν ἀλεπού τῆς ἐρήμου, τὸν ἄτυχο Ρόμελ.

Ἦταν ἡ ἐξουσία κι ὅταν πέρναγε τὸ στενό ἡ μισὴ γειτονιά κράταγε τὴν ἀναπνοὴ τῆς παρακολουθώντας πίσω ἀπ' τὰ στόρ. Μία μαύρη Pontiac σταμάταγε στὴν εἴσοδο τοῦ στενοῦ χωρὶς ποτὲ νά μπαίνει μέσα καὶ κατέβαινε ὁ θεῖος Σεραφεῖμ κι ὕστερα ἡ γυναῖκα του κι ἡ κόρη του, ὠραῖα ντυμένες κι οἱ δυὸ πού ἀκολουθοῦσαν σέ σεβαστὴ ἀπόσταση κι ὕστερα χανόντουσαν μέσα στό σπίτι τοῦ Ἀσλάνη ὅπου πῆγαιναν νά ἐπισκεφθοῦν τὴ φτωχιά συγγενικὴ οἰκογένεια.

Ρώτησα τὸ Γιωργοθανάση γι' αὐτόνε.

— Ὁχι δέ μέ δέρνει, μοῦ λέει. Εἶναι κακός καὶ κάνει τοὺς ἄλλους νά μέ δέρνουν.

Κακός ἦτανε ἀλλά ἦταν καὶ πλούσιος καὶ συντηροῦσε τὴν οἰκογένεια πού ὁ μικρός μισθός τοῦ πατέρα δέν ἔφτανε οὔτε γιὰ Ζήτω καὶ μᾶλλον αὐτός βοηθοῦσε τίς σπουδές τῆς Μάχης καὶ τοῦ Μένιου.

Ἔτσι Ἐθνικόφρονες καὶ Σοσιαλιστές τρομοκρατοῦσαν κι ἔδερναν τὸ Γιωργοθανάση ἐνῶ ὁ ἐμφύλιος εἶχε φουντώσει στά βόρεια διαμερίσματα τῆς χώρας.

Ἡ Ἀθήνα ζοῦσε ἔξω ἀπὸ τὸν πόλεμο. Πεινασμένη καὶ βουτηγμένη στό πένθος μιᾶς καὶ σήκωσε πάνω τῆς κατοχὴ καὶ Δεκέμβρη εἶναι τώρα βετεράνος μέ χιλιάδες πληγῆς στοὺς τοίχους καὶ τὰ στηθαῖα τῶν σπιτιῶν τῆς.

Παρακολουθεῖ λοιπὸν τὸν πόλεμο ἀπ' τίς ἔφημερίδες κι αὐτὲς μεγαλώνουν τὸ χάσμα στό λαὸ φανατίζοντάς τον γιὰ μιὰ τουλάχιστον εἰκοσαετία. Ὁ φανατισμός πληττεῖ βασικά τὴν ἠττημένη παράταξη γιατί στό κράτος πού οἱ Ἐθνικόφρονες δημιουργοῦν, οἱ ἀριστεροί εἶναι πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Μοναδικὴ παροῦσία τοῦ πολέμου στὴν πρωτεύουσα τὰ καροτσάκια τῶν ἀναπήρων ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν πού πιάνουν προνομιοῦχες θέσεις στίς ποδοσφαιρικές συναντήσεις στό γήπεδο τοῦ Παναθηναϊκοῦ.

Αὐτὴ τὴ χρονιά βαφτίσαν τὸ Γιωργοθανάση. Κανείς μας δέν ξέρει ποιά μέρα καὶ σέ ποιὰν ἐκκλησιά γίνανε γιατί κανένας φίλος δέν προσκλήθηκε. Φαντάζομαι πὼς τὸ θέμα τὸ ἀνάλαβε ὁ θεῖος Σεραφεῖμ μέ τίς γνωριμίες πού θά πρέπει νά εἶχε γιατί ἦταν κάποιος μέ ἰσχύ τὸ ἐβλεπε καθαρά ἀπὸ ντύσιμο, τὸ ὕφος καὶ τὸ περπάτημά του. Πρέπει λοιπὸν ὁ Σεραφεῖμ νά εἶχε ἀποφασίσει γιὰ τὰ βαφτίσια ὅταν ἔκρινε πὼς ἦταν πιά καιρός νά διορθωθεῖ ἕνα κακῶς κείμενο.

Τὸ νέο κυκλοφόρησε ἀπὸ στόμα σέ στόμα. Ἡ κυρία Κρητικοῦ ἕνα βραδάκι πρὶν κλείσει τὰ παντζούρια, τοῦ φώναξε:

— Μπράβο μπέμπη μου. Μάθαμε πὼς βαφτίστηκες, νά δεῖς πού τώρα θά γίνεις καὶ καλὸ παιδί.

Ὁμως ὁ Γιωργοθανάσης δέν ἔγινε καλὸ παιδί. Ἐνα μεσημέρι τὸν ἔπιασε ὁ πατέρας μου τὴν ὥρα πού εἶχε στριμώξει μιὰ γάτα μέσα στό οἰκόπεδο τῆς Μαίρης κι

ήταν έτοιμος νά τήν παλουκώσει. Τό ζώο παγιδευμένο ανάμεσα σέ καυσόξυλα καί μή μπορώντας νά διαφύγει είχε μείνει στό έλεος, όταν τό στιβαρό χέρι του πατέρα μου πού έτυχε νά περνάει εκείνη τήν ώρα από κεί, γιατί ήθελε νά συζητήσει μέ τόν αδερφό τής Μαίρης τό Στράτο γιά κάτι ηλεκτρικά, τόν άδραξε καί τόν σήκωσε στόν άέρα. Τό ζώο έμεινε κεί πού ήταν γιά 3 δευτερόλεπτα σάν νά μήν πιστευε στην άνέλπιστη σωτηρία του καί μετά, έδωσε μιά καί χάθηκε σάν σαίτα μέσ' από τό άνοιγμα πού άφηναν οί άνασηκωμένες λαμαρίνες τής πόρτας του οικοπέδου τής Μαίρης. 'Ο Γιωργοθανάσης έντρομος άρχισε νά λέει πώς είχε έντολή νά σκοτώσει τή γάτα γιατί ήταν λυσσασμένη κι είχε μάλιστα δαγκώσει τήν αδερφή του τή Δανάη.

— Έσύ 'σαι μωρέ λυσσασμένο, του λέει ο πατέρας μου, κι άμα σέ ξαναδω νά τυραννάς ζωντανό θά σου πάρει ο διάολος τόν πατέρα.

Πέρασαν άκόμη 4 χρόνια. 'Εγώ άρχισα ν' άραιώνω άπ' τό στενό. 'Η διαφορά ηλικίας πού 'χα μέ τά σχετικώς μικρότερα παιδιά του στενού φαινόταν μεγαλύτερη τώρα πού εγώ ήμουν 17. Κάθε άπόγευμα γυρνώντας άπ' τό γυμνάσιο έτρεχα στό μεγάλο γήπεδο πίσω στην οδό Μανουτίου κοντά στη μάντρα του Παναθηναϊκού όπου γινόntonταν μάτς μέ τά παιδιά του συνοικισμού. 'Ο Γιωργοθανάσης δέσποζε πιά στό στενό μέ τίς φοβερές του τρεχάλες μέ κείνο τό όρθοπεδικό χοντροπάπουτσο καί τά τρομερά του επιφωνήματα. 'Η μήτη, τούς χειμώνες, συνέχιζε νά τρέχει νεράκι κι ή μπάλα του δλο καί πιό συχνά τράνταζε τά τζάμια τής τραπεζαρίας μας. Ξέχασα νά σάς πω άπ' τό 1949 του έβγαλαν τά σίδερα άπ' τό πόδι καί φορούσε τώρα ένα όρθοπεδικό παπούτσι.

Τό 1954 έπιασε δουλειά σ' ένα κλειδαρά στή λεωφόρο 'Αλεξάνδρας. 'Ο κλειδαράς είχε μιά τρύπα γιά μαγαζί. Τρύπες άλλωστε φρόντιζε, ένισχυμένες μέ σιδερικά. Ζώνες άγνότητας γιά τίς πόρτες όταν τ' άφεντικά κοιμούνται ή λείπουν.

Τόν συνάντησα στην πόρτα του μικρού μαγαζιού νά φουμαίρνει ένα τσιγάρο. Μόλις μέ είδε τό γνώριμο χαμόγελο, έλαμψε φαρδιά στό πρόσωπό του.

— Τί κάνεις έδω, Γιώργο, του λέω.

— Έπιασα δουλειά. Είμαι βοηθός του κύρ Μίμη.

'Εχω καί πολλά τυχερά μου λέει καί τό βλέμμα του γίνεται πρόστυχο.

Προχτές είχαμε πάει μέ τόν κύρ Μίμη, στού Λορεντζάτου νά βάλουμε κλειδαριά.

— Καλά, αυτός δέν έχει πεθάνει έδω καί 2 χρόνια; του λέω.

— Ναι, έχει πεθάνει. 'Αλλά στό ισόγειο μένει μιά 'Αγγλίδα. Μεγάλη γυναίκα, χήρα. 'Η κυρία Κάφρεϋ. Στίς 2 τό μεσημέρι, φεύγει ο κύρ Μίμης γιά φαί καί μένω εγώ γιά νά συνεχίσω τή δουλειά. 'Ερχεται κι ή ύπηρετρια καί μου λέει νά πάω στην κουζίνα καί πώς ή κυρία της παράγγειλε νά φάω καλά καί νά πιω κρασί.

— Κατάλαβα, του λέω, Γιώργο τά 'φτιαξες μέ τήν ύπηρετρια κι έχεις τώρα γκόμενα στή γειτονιά.

— Κι όχι μονάχα αυτό, αλλά...

'Επρεπε όμως νά φύγω κι έτσι δέν άκουσα τίς άλλες ιστορίες πού του συμβήκαν όσο καιρό άσκούσε τό τυχερό έπάγγελμα βοηθού κλειδαρά.

'Εκείνο τόν καιρό δυο άδέρφια ήρθαν καί πιάσανε τό τρίτο σπίτι του στενού. 'Ηταν Κρητικοί, ο Κώστας πού σπούδαζε δικηγόρος κι ο Γιώργος πού σπούδαζε γιαντρός. 'Ο Κώστας μέ μουστάκι, ο Γιώργος ξουρισμένος. Ψηλοί, σεμνοί, καλοντυμένοι καί γελαστοί. 'Η γειτονιά τούς άγαπούσε καί γενικά όταν κανείς ήθελε ν' αναφερθει σέ δαύτους τούς άποκαλούσαν οί Κρητικοί. Πανεπιστήμιο καί διάβασμα ήταν ή ζωή τους στό τρίτο σπίτι του στενού γνωστό σάν τής Σούζυ, τής 'Αρμένισσας. Προπολεμικά είχε πολύ όμορφο κήπο μέ τριανταφυλλιές. Στην κατοχή βγάλαν τά λουλούδια καί ωτέψαν ντομάτες.

'Η Μπέμα η Κρητικού γρήγορα έδειξε τό ενδιαφέρον της γι' αυτούς. Στην άρχή γενικό, άργότερα έντοπίστηκε στό δικηγόρο. Προχωρημένη ώρα τούς είδαμε, αυτήν στό παράθυρο σκυμμένη, τά μαλλιά της, τά πιό καστανά πού ύπήρχαν, νά χύνονται

μπροστά και να γελάει σαν καταρράχτης κι αυτόν διβουλο στην αρχή να μην ξέρει πώς ν' αντιδράσει μετά να κομπάζει, ίσως και να πιστεύει πώς είναι ο πρώτος που του 'λαχε τέτοια τιμή.

‘Ο Γιωργοθανάσης μπλέχτηκε σ’ αυτή την υπόθεση.

‘Ο πατέρας της Μπέμπας, περιβολάρης στο μεγάλο κτήμα της Στούκα που άρχιζε από τη Σούτσου κι η μάντρα του έφτανε στο ‘Ινστιτούτο Παστέρ, είχε κρίση ρευματισμών εκείνες τις μέρες όποτε αναγκάστηκε να μείνει σπίτι. ‘Η Μπέμπα δέν τολμούσε να ξεμυτίσει! Μόνον ο Γιωργοθανάσης μπορούσε να βοηθήσει γιατί μπαινόβγαине στο σπίτι της ελεύθερα και μάλιστα η κυρία Κρητικού έξακολουθούσε να τον φωνάζει Μπέμπη κι άς ήταν 16 χρονώ.

Βοήθησε λοιπόν κι η καρδιά του σπάραζε γιατί ήταν έρωτευμένος μαζί της όπως άλλωστε κι όλοι μας εκείνον τον καιρό.

Τό άποτέλεσμα ήταν να τον πούν ρουφιάνο κι η κυρία Σοφία η γυναίκα του Διονυσόπουλου του άστυφύλακα τον είπε εκφυλο.

Μετά πάλι τον έχασα για πέντε χρόνια, όσπου...

‘Ηταν νύχτα βαθιά, χειμώνας τρεις και μισή κι η γειτονιά ζύπνησε από φωνές ξαφνικές που έρχόντουσαν άπ’ τό στενό. Σηκώθηκα, πλησίασα τό παντζούρι κι έπιασα τον παρακάτω διάλογο.

- Μά δέν βλέπεις Χριστιανέ μου που τό παιδί είναι ζαβό;
- Ζαβό ξεζαβό εγώ θέλω τά λεφτά μου.
- Ποιά λεφτά δέν καταλαβαίνεις τί σου λέω;
- 300 δραχμές κυρά μου, όσα έγραψε τό ρολόι.

Ψέμματα λέει, είναι άπατεώνας, είπε μιά τρίτη φωνή που δέν είχε άκουστεί μέχρι τότε. Γνώρισα τή φωνη του Γιωργοθανάση.

— Έσύ σκάσε παλιομούλε γιατί θά σε σφάξω.

— Για κάνε πώς σφάζεις κακομοίρη μου. Φυλακή θά σε χώσουνε που πäs να εκμεταλλευτείς άρρωστο παιδί.

Δέν είχα πιά καμιά άμφιβολία για τά πρόσωπα του περιεργου διαλόγου μέσ στη νύχτα. ‘Ανοιξαν κάτι παράθυρα και στο φως που χύθηκε άπ’ τή σάλα της κυρίας Κρητικού φάνηκαν στη μέση του στενού, ο Γιωργοθανάσης, η θείτσα του κι ένας αγνώστος μεσήλικας που χειρονομούσε δείχνοντας κάθε τόσο διαθέσεις να όρμησει στο Γιωργοθανάση που πίσω από τή θείτσα του και πιό κοντά στην ξύλινη πόρτα του σπιτιού του —για να μπορεί να τό σκάσει όταν χρειαστεί— μέ τό κεφάλι κάτω, ίσως και να χαμογελάει, σκέφτηκα, τό φως έπεφτε τώρα στο μεσήλικα κι έτσι αυτός σκυμμένος και καθώς ήταν δέν άφηνε να δεις τό πρόσωπό του σηκωσε τό κεφάλι κοίταξε πρώτα τή θείτσα του σαν να για να σιγουρευτεί, τον άλλον μετά κοίταξε και ρούφηξε τή μύτη σαν να εκλείνει μιά τελετή, έτσι όπως έκανε όταν τον πρωτογνώρισα.

— Θέλω τις 300 δραχμές. Σ’ όλη τήν ‘Αθήνα μέ γύρναγε αυτός ο κακοποιός, κι έδειξε μέ μιά πλατειά χειρονομία τό Γιωργοθανάση που στο άκουσμα της λέξης κακοποιός χαμογέλασε φουσκώνοντας μάλιστα έλαφρά τό στέρνο του, και μετά Πάρνηθα κι έπιστροφή.

— Στο δικαστή παλιοκερατά θά δώσεις λόγο που τράβαγες τό παιδί στην Πάρνηθα, νυχτιάτικα.

‘Ηταν η θείτσα τώρα που άγρίευε, η φωνή της πρώτα, ύστερα οι κινήσεις της καθώς έριχνε τό σωμα μπροστά όπως στη λογχομαχία η σαν πολεμικός χορός κι ο Γιωργοθανάσης να έπιχάιρει να παίρνει θάρρος κι άπότομα να καγχάζει. ‘Ο ταξιτζής μετακινήθηκε λίγο, μπήκε τώρα στο φως κι είδα τήν έκφραση στο πρόσωπό του που ήταν σαν να μη πιστευε στα μάτια του, η ραгдаία φωνή της θείτσας σε νότες στριγκές

μοιάζαν κατηφόρες με χαλίκια πού μόνον πέρδικες τίς κατοικοῦν γιά ἐλάχιστο χρονικό διάστημα ὅσο γιά νά ἐρευνηθοῦν τόν καιρό μέ τό ράμφος, πανάρχαια φωνή σκλάβας πού καθόλου πιά δέν φοβᾶται, ἡ φωνή τῆς θείας Εὐρυδίκης. Ὁ Γιωργοθανάσης ὁ ἀπατημένος ἀπό γέννα μ' ἓνα πόδι καμπύλο γελάει τώρα κι ὁ ταξιτζῆς φεύγει ἀπ' τό στενό μέ τό κεφάλι κάτω. Ἡ θείσα κοίταξε τόν Γιωργοθανάση μέ θρίαμβο γιά ἓνα μοναχά δευτερόλεπτο ἀστραπιαία τό βλέμμα της θόλωσε, τόν ἄρπαξε ἀπ' τούς ὤμους ἀπότομα τόν ἔσπρωξε μέσα στό σπίτι κι ἔκλεισε πίσω της τήν πόρτα.

Σάν ἀστραπή κυκλοφόρησε τό νέο πῶς ὁ Γιωργοθανάσης καιρό τώρα παίξει στίς λέσχες χαρτιά ὅλη νύχτα.

— Τί ἔγινε Γιώργο ἐκείνη τή νύχτα πού σηκώθηκε στό πόδι ἡ γειτονιά; Τόν ἔλεγα πιά Γιώργο καί τοῦ ἄρεσε, γιατί ἐκεῖνο τό Γιωργοθανάσης ἦτανε στίγμα ὅλα του τά παιδικά χρόνια μέσα στήν κοροϊδία.

Ἄρχισε λοιπόν νά μοῦ διηγεῖται ὄχι χωρίς κομπασμό τήν ἱστορία, ἀφοῦ μοῦ πρόσφερε κι ἓνα τσιγαράκι ΕΘΝΟΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ λέγοντάς μου:

— Πάρε 1. Εἶναι ἔλαφρα.

Πάει καιρός μοῦ λέει πού σχεδόν κάθε βράδυ πηγαίνω μέ τόν Μάνο τόν Κιτσικόπουλο στό μεγάλο καφενεῖο, στή λεωφόρο Ἀλεξάνδρας, στό τέρμα. Ἐγώ δέν παίζω ἀλλά μ' ἄρέσει νά βλέπω. Παρακολοῦθῶ τό παιγνίδι τοῦ Μάνου πού ἔναι σαφῆ.

— Τί παιγνίδια παίζουν συνηθως;

— Πρέφα καί κούν κόν.

— Καλά δέν τόν πειράζει τό Μάνο νά κάθεσαι συνέχεια πλάι του ἐνῶ παίζει;

— Ἀστειεύεσαι. Αὐτός μέ παρακίνησε νά κάθομαι ἐκεῖ γιατί μέ θεωρεῖ γούρικο.

Ἐνα βράδυ ὁ Μάνος ἔχανε συνέχεια στό κούν κόν. Δέν εἶχε καθόλου ρέντα.

Ἦταν 12 καί μισή κι εἶχε ρεφάρει. Ἦξερε καλά πῶς ἄμα εὗρισκε λεφτά νά παίξει 1 ὥριστα ἀκόμη θά τόν ἔκανε τόν ἄλλο μέ τά κρομμυδάκια. Μοῦ δίνει λοιπόν 2 διευθύνσεις φίλων του καί μοῦ λέει νά πάρω ταξί καί νά κάνω γρήγορα. Τό ταξί θά τό πλήρωνα στό τέλος μέ τά λεφτά πού θά ἔβρισκα. Πρῶτα πάω στή λέσχη.

— Ποιά λέσχη;

— Στήν Ὁμόνοια, νά βρῶ τό φίλο του πού συχνάζει ἐκεῖ κάθε βράδυ.

— Καλά πῶς σ' ἄφησαν νά μπεις μέσα;

— Τούς γνωρίζω ὅλους. Ὁ Λεωνίδας ὅμως δέν εἶχε πατήσει στή λέσχη.

— Ποιός εἶναι ὁ Λεωνίδας;

— Ὁ φίλος τοῦ Μάνου πού θά μοῦ ἔδινε τό χιλιάρικο.

— Καί μετά τί ἔγινε;

— Τί θές νά γίνει. Πῆγα στή δεύτερη διεύθυνση, στήν Κυψέλη στήν ὁδὸ Κερκύρας. Ψηλά τέρμα Θεοῦ. Κατεβαίνω χτυπῶ τό κουδούνι, ξαναχτυπῶ, νά μή στά πολυλογῶ βγαίνει αὐτός ὁ φίλος τοῦ Μάνου στό παράθυρο τοῦ λέω πῶς μέ στέλνει ὁ Μάνος γιατί θέλει 1 χιλιάρικο «μοῦ λέει μή φωνάζεις, θά ξυπνήσει ἡ γυναῖκα μου» κι ὕστερα ἀρχίζει αὐτός νά φωνάζει.

— Ρέ μαλακισμένο ἂν εἶχα 1 χιλιάρικο δέ θά μ' ἔβρισκες σπίτι μου. Ἀπ' τίς φωνές ξυπνάει ἡ γυναῖκα του βγαίνει σ' ἄλλο παράθυρο κι ἀρχίζει νά γαβγίζει.

— Φύγε ἀπό δῶ μπᾶσταρδο γιατί θά σοῦ χύσω καυτό λάδι.

Ξαναμπαίνω λοιπόν στό ταξί καί γυρνῶ στό καφενεῖο. Ὁ Μάνος ἔχει φύγει ὁπότε ἐπιστρέφω σπίτι λέω στόν ταξιτζῆ «τώρα ἔρχομαι ἀμέσως μέ τά λεφτά». Χώνομαι στό κρεβάτι χωρίς νά μέ πάρει εἶδηση κανεῖς καί λέω μέ τό μυαλό μου πῶς αὐτός θά βαρεθεῖ καί θά φύγει μᾶς καί δέν βλέπει κανέναν.

— Καλά, δέν πρόσεξε σέ ποιὰ πόρτα μπήκες; Ρωτῶ.

— Ἐκεῖ τήν πάτησα. Νόμιζα πῶς δέν εἶδε γιατί ἦταν θεοσκότεινα. Αὐτός ὅμως ἀφοῦ περίμενε κάνα δεκάλεπτο ἄρχισε νά βροντᾶει τήν ἔξω πόρτα μέχρι πού βγήκε ἡ θείσα μου... Τά ὑπόλοιπα τά ξέρεις.

— Τά ὑπόλοιπα τά ξέρω, τοῦ λέω, ὅμως αὐτό πού δέν κατάλαβα εἶναι γιατί αὐτός ζητοῦσε 300 δραχμές κι ἔλεγε πῶς σέ πῆγε στήν Πάρνηθα.

— Γιατί ήταν άπατεώνας, μου λέει, κι ήθελε νά κοιμηθεί.

Συναντήθηκα μιά νύχτα 2 ή 3ρα στην έξωπορτα του σπιτιού μου με τό Μάνο που γύρναγε άπ' τό καφενείο. Του 'πα για τήν ιστορία που μου ξεφούρνισε ό Γιωργο-θανάσης σγαιικά με τό ταξί.

Μ' άκουσε χωρίς νά διακόπτει, καπνίζοντας. Μετά έφτυσε με δύναμη, κάτι που συνήθιζε πριν άρχισει να μιλάει.

— Τό μάσταρδο, λέει. Είναι όμως καλό παιδί κι έχει καί πλάκα.

— Δηλαδή δέν είναι έτσι ή ιστορία Μάνο;

— Καλά, μου λέει, έσύ είσαι έξυπνος άνθρωπος. Είναι δυνατό νά ξεστελνα τό Γιωργο μέσ στη μέση τής νύχτας νά μου βρει λεφτά;

Κι ύστερα σκύβοντας προς τό μέρος μου και με χαμηλή φωνή.

— 'Ο Γιωργος έχει μιά γκομενίτσα. Στο Μενίδι. Πήγε λοιπόν με ταξί και του 'πε νά περιμένει. Στο μεταξύ τόν έστησε τόν ταξιτζή κανένα τρίωρο κι αυτός έκανε τό κομμάτι του. Τή ζήτησε μάλιστα σε γάμο άπ' τόν πατέρα της ό άθεόφοβος!

'Εφτυσε πάλι και με καληνύχτισε.

Τόν Γιωργοθανάση δέν τόν ξαναείδα. Άλλαξε γειτονιά.

30 Δεκεμβρίου 1977

Τάσος Δενέγρης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΓΝΑΤΙΑ

ΣΕΙΡΑ: ΤΡΑΜ/ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

έτοιμάζονται

Γιάννης Κακουλίδης: Μεσημβρινή 'Απόπειρα

Άλέξης Ζήρας: 'Ο Ύμνος τών 'Ερωτιδών (β' έκδοση)

Τάσος Δενέγρης: Τό Αίμα του Λύκου

Βασίλης Στεριάδης: 'Ο κ. Ίβο/Τό 'Ιδιωτικό 'Αεροπλάνο (β' έκδοση)

Γιώργος Μανιώτης: 'Ονειρώξεις

Κώστας Λαχάς: Πεδίον 'Οσφρήσεως (β' έκδοση)

Πέτρος Άμπατζόγλου: 'Ισορροπία Τρόμου (β' έκδοση)

Γιάννης Βατζιάς: 'Η Φάλαινα (β' έκδοση)

'Αντεια Φραντζή: Περιπέτεια μιάς Περιγραφής

Μάνος Χατζιδάκις: Μυθολογία (β' έκδοση)

Νίκος Λάζαρης: Ποήματα

Νάνος Βαλαωρίτης: 'Ο Ήρωας του Τυχαίου

Βασίλης Παπαγεωργίου: Σύγχρονοι Σουηδοί Ποητές

Σωτήρης Κακίσης: Τά Σύμματα

Βασίλης Παπαγεωργίου: Παραπράξεις

Ζάκ Πρεβέρ: 'Επιλογή από τά Paroles και άλλα... (β' έκδοση)

Φράντς Κάφκα: Γράμμα στον Πατέρα (β' έκδοση)